

Переклад¹
Спільної заяви щодо права на захист даних в умовах пандемії
COVID-19

Голови Комітету Конвенції 108² Алессандри П'єруччі і
Комісара Ради Європи з захисту даних Жана-Філіпа Вальтера

Страсбург, 30 березня 2020 року

Пандемія захворювання COVID-19, більш відомого як коронавірус, породжує безпрецедентні загрози і виклики як для окремих людей, так і для країн у всьому світі. Народи по всій планеті поділяють спільну мету - зупинити його поширення і вилікувати тих, хто захворів.

Маємо рішуче підтримати безмежні зусилля Всесвітньої організації охорони здоров'я, інших міжнародних організацій, урядів, установ охорони здоров'я та їхніх співробітників, а також підприємств із запобігання розповсюдженню вірусу в ширшому масштабі, порятунку людей і захисту суспільства.

Держави мають протидіяти загрозам демократії, верховенству права і правам людини, включаючи право на повагу до приватного життя і право на захист персональних даних, які несе пандемія COVID-19.

Намагаючись обмежити кількість нових заражень, уряди змушені вдаватися до надзвичайних заходів, включно з оголошенням у багатьох випадках надзвичайного стану. І хоча тривожна ситуація в сфері охорони здоров'я в цих країнах виправдовує введення особливих режимів, необхідно підкреслити, що протягом цих обмежених періодів реалізація прав людини, як це закріплено низкою міжнародних (як-от Міжнародним пактом про

---

¹ Переклад Спільної Заяви здійснено в рамках проєкту «Європейський Союз та Рада Європи працюють разом задля посилення операційної спроможності Омбудсмана у захисті прав людини»

² Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних

громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод) та національних правових інструментів, продовжує застосовуватись та не може бути зупинена, крім випадків відступу від зобов'язань або обмеження законом в тій мірі, яка жорстко вимагається ситуацією, і за умови поваги до суті основоположних прав і свобод.

Загальні принципи і правила захисту даних

Коли йдеться про право на захист даних, насамперед, слід зауважити, що "Конвенція 108", так само як і модернізована "[Конвенція 108+](#)", встановлюють високі стандарти захисту персональних даних, які є сумісними та узгоджуються з іншими основоположними правами та актуальними суспільними інтересами.

Важливо нагадати про те, що захист даних жодною мірою не може бути перешкодою для порятунку життя і, що застосовні принципи завжди дозволяють збалансувати інтереси.

Відповідно до "Конвенції 108+", вкрай важливим, навіть в особливо складних ситуаціях, є дотримання принципів захисту даних і таким чином, гарантування того, що суб'єкти даних поінформовані про обробку пов'язаних з ними персональних даних; обробка персональних даних здійснюється лише, якщо вона необхідна та пропорційна відносно чіткої, конкретної і легітимної мети; оцінка впливу здійснюється перед початком обробки даних; забезпечено захист даних за призначенням та вжито належних заходів для захисту безпеки даних, особливо, коли йдеться про спеціальні категорії даних, як, наприклад, дані, що стосуються здоров'я; суб'єкти даних можуть реалізувати свої права.

Одним із ключових принципів захисту даних, закріплених у "Конвенції 108+", є принцип законності, за яким обробку даних можна здійснювати лише на підставі згоди суб'єкта даних або на іншій легітимній підставі, встановленій законом. Слід зазначити, що, як це чітко визначено в [Пояснювальній доповіді до "Конвенції 108+"](#), така легітимна підстава включає обробку даних, необхідної для життєво важливих інтересів окремих людей, а також обробки даних, що здійснюється на підставі суспільного інтересу, як це має місце у випадку моніторингу небезпечної для життя епідемії.

Наприклад, право на захист даних не перешкоджає органам влади в сфері охорони здоров'я подавати переліки співробітників охорони здоров'я (імена і контактні дані) до установ, на які покладено завдання щодо забезпечення респіраторами. Так само не можна стверджувати, що право на захист даних є несумісним з епідеміологічним моніторингом, оскільки, підкреслюємо, на знеособлені дані не поширюються вимоги щодо захисту даних. Таким чином,

вимоги щодо захисту даних не забороняють використання узагальненої інформації про місцезнаходження для виявлення зібрань людей, що порушують вимоги ізоляції, або для відзначення руху осіб, які залишають регіони, яких серйозно торкнулася епідемія (стосовно кількості осіб, позитивних на COVID-19).

Крім того, у "Конвенції 108+" визнається необхідність дозволяти певні винятки й обмеження на користь нагальних цілей суспільного інтересу й життєво важливих інтересів осіб. Разом з тим, обмеження цих принципів і прав навіть під час надзвичайного стану повинно відповідати дуже чітким вимогам для забезпечення постійного дотримання верховенства права й основоположних прав.

Відповідно до "Конвенції 108+" (див. статтю 11), винятки повинні *"встановлюватися законом, поважати сутність основоположних прав і свобод, а також становити необхідний і пропорційний захід, що вживається у демократичному суспільстві"*.

Там, де застосовуються обмеження, такі заходи повинні вживатися виключно на тимчасовій основі й лише на період часу, що чітко обмежений надзвичайним станом. Вкрай важливим є також надання особливих гарантій та запевнень щодо забезпечення повного захисту персональних даних після скасування надзвичайного стану. Такі дії мають передбачати конкретні заходи і процедури стосовно повернення до "нормального" режиму обробки даних, де особливу увагу слід звернути на бази даних, які містять інформацію про стан здоров'я, чи інші особливі категорії даних, та/або на бази, створені з метою відстеження, відслідковування і складання профілю осіб, інформація щодо яких оброблялася під час надзвичайного стану.

Органам влади в сфері захисту даних пропонується ретельно оцінювати заходи, яких вживає державна влада, на предмет відповідності цим умовам.

Обробка даних, що містять інформацію про стан здоров'я

За умови, що пріоритет людської особистості й ухвалення професійних стандартів є провідними цінностями в сфері медицини, обробка даних, пов'язаних зі станом здоров'я, має здійснюватися із дотриманням прав і основоположних свобод кожної особи, і насамперед права на повагу приватного життя і захист персональних даних. Рекомендація [CM/Rec\(2019\)2](#) про захист даних, пов'язаних зі здоров'ям, надає в цьому контексті конкретні настанови. Співробітники, яких це стосується, мають керуватися в роботі, зокрема, її положеннями про обмін даними між співробітниками сфери охорони здоров'я, а також між сферою охорони здоров'я та іншими сферами.

Для органів сфери охорони здоров'я та урядових органів пріоритетом має

залишатися комунікація з громадськістю, якій вони мають бути в змозі надати захист, інформацію та поради. Разом з тим, під час такої комунікації слід уникати оприлюднення чутливих даних (як-от інформації про стан здоров'я) щодо окремих осіб. Рекомендується здійснювати обробку таких даних лише за наявності додаткових технічних і організаційних заходів, на доповнення до тих, що вживаються стосовно нечутливих даних.

Обробка великих масивів даних

Оскільки великі масиви даних і бази даних генеруються з використанням технік і технологій обробки даних таких як "Великі дані" або "Штучний інтелект", в подібних середовищах дані мають оброблятися у спосіб, що передбачає повагу до людської гідності та захист персональних даних. Відповідні настанови, розроблені Комітетом "Конвенції 108" в контексті "[Великих даних](#)" і "[Штучного інтелекту](#)", можуть бути корисними інструментами, як для розробників, так і для урядів, моделювання процесу обробки, яке б убезпечувало від свідомого зловживання та непередбачуваних негативних наслідків, як-от дискримінація окремих осіб або груп осіб.

У розробці інноваційних рішень для боротьби з COVID-19 мають бути враховані такі ключові моменти як прозорість і "пояснюваність" аналітики або рішень штучного інтелекту, обережний підхід і стратегія управління ризиками (включно з ризиком деанонізації, якщо дані знеособлені), зосередження на якості і мінімізації даних, а також ролі людського нагляду.

Обробка даних роботодавцями

Роботодавці стикаються з труднощами, коли доводиться підтримувати бізнес або діяльність і водночас захищати громадськість та свій персонал, в той самий час, як їхні співробітники працюють дистанційно. Ця практика, проте, не повинна призводити до стеження за співробітниками, включно з відеоспостереженням. В ході організації роботи і умов праці слід дбати про заходи невтручання.

За таких умов роботодавцям, можливо, доведеться здійснювати обробку персональних або чутливих даних, які вони зазвичай не обробляють (наприклад, дані, пов'язані зі станом здоров'я). Отже, слід нагадати, що вони при цьому повинні дотримуватися принципів необхідності, пропорційності і підзвітності, а також мають керуватися принципами, розробленими з метою мінімізації будь-яких ризиків, які можуть впливати з такої обробки, для прав і основоположних свобод співробітників, особливо їхнього права на недоторканність приватного життя, як це викладено в Рекомендації [CM/Rec\(2015\)5](#) з обробки персональних даних в контексті трудових відносин. Зокрема, роботодавці не повинні обробляти персональні дані в обсязі

більшому, ніж це потрібно для ідентифікації потенційно інфікованих співробітників.

Якщо законодавство вимагає від них розкриття певних даних органам державної влади з міркувань охорони громадського здоров'я, то вони мають робити це у суворій відповідності до наявної правової бази, з перспективою вжиття необхідних заходів для повернення до "звичайної" обробки (включаючи повне знищення даних), щойно буде припинено дію надзвичайного стану.

Дані з мобільних телефонів і комп'ютерів

До боротьби із розповсюдженням COVID-19 активно долучаються телекомунікаційні компанії, онлайн-платформи і провайдери інтернет-послуг, від яких органи влади дедалі більше вимагають передачі абонентських даних, зібраної персональної інформації та інших видів інформації, щоб насамперед допомогти епідеміологічному наглядові, включно з аналізом просторових даних з метою встановлення місцезнаходження потенційно інфікованих осіб. Так само приватні й державні установи можуть розробляти ІТ-рішення для епідеміологічного нагляду.

Широкомасштабна обробка персональних даних може здійснюватися лише у разі, якщо, відповідно до наукових доказів, потенційна користь для громадського здоров'я від подібного цифрового епідеміологічного спостереження, зокрема, відстеження контактів, а також його точність, перевищують користь від альтернативних і тих, що передбачають менше втручання, рішень.

Розробка таких рішень у сфері стеження повинна ґрунтуватися на попередньому аналізі ймовірного впливу передбачуваної обробки даних на права й основоположні свободи суб'єктів даних. Обробка даних має проектуватися таким чином, щоб запобігти ризикові втручання в ці права й основоположні свободи або мінімізувати його.

З огляду на принципи превентивності й пропорційності, слід також рекомендувати проведення попередніх тестувань у різного роду "пісочницях", як це наразі робиться у випадку клінічних досліджень різних видів потенційних лікувальних засобів.

Хоча інформація в реальному часі про розповсюдження вірусу може відігравати важливу роль в його обмеженні, необхідно підкреслити, що вибір завжди має робитися на користь рішень, що передбачають менше втручання.

Обробка даних в освітніх системах

Шкільні заклади і ВНЗ вживають всіх можливих зусиль для розвитку навичок і ресурсів дистанційного навчання, у той час як самі викладачі стоять перед викликом ізоляції. При виборі технічних рішень, спрямованих на забезпечення безперервності освітнього процесу, перевага має віддаватися конфігураціям зі стандартами, орієнтованими на захист даних. Наприклад, параметрам за замовчуванням, щоб користування застосунками і програмним забезпеченням не порушувало прав суб'єктів даних (захист даних за замовчуванням), а також задля уникнення обробки більшого масиву даних, ніж це потрібно для досягнення легітимної мети забезпечення безперервності освітнього процесу.

Першочергове значення має також вибір належної правової бази, включно з дозволом, якщо потрібно, з боку батьків або опікунів, а також забезпечення для батьків максимальної прозорості у всьому, що стосується обробки даних їхніх дітей.

Додаткові настанови³ щодо обробки персональних даних в контексті освіти наразі розробляються Комітетом "Конвенції 108" і слугуватимуть потребам як спеціалістів-практиків, так і осіб, що ухвалюють рішення.

* *
*

Люди переживають складні й загрозові часи, ситуація швидко змінюється й уряди вживають заходів із захисту населення. Водночас вони повинні це робити, не створюючи для суспільства ще більших загроз у тривалій перспективі.

Ми зможемо подолати цю безпрецедентну ситуацію лише за умови єдності й солідарності, у повній повазі до верховенства права, прав людини та демократії.

---

³ Проект [Рекомендацій "Захист персональних даних дітей в освітніх системах"](#)